

Nejachanšelio prisikėlimas

Iš anglų k. vertė BIRUTĖ UŠINSKAITĖ

Nejachanšelis, čionykštis kabalistas, gyveno sau vienas pats ant Marano kalvos, tarp Šulino ir Ignalinos, Vilniaus gubernijoje. Jis mito vaisiais, augančiais jo sodelyje, o savo rūsyje turėjo pasidėjęs kriaušių ir obuolių atšiauriai Lietuvos žiemai. Kalvos papėdėje gerė jis vandenį iš skaidraus upe-liūkščio, tekančio pro krikščionišką Marano sodžių į žydų apgyventą Palūšę, iki kurios tebuvo gal pora varstų kelio.

Marano krikščionys aprūpindavo Nejachanšelį malkomis krosniai pakūrenti, balanomis trobelėje žibinti nakties metu ir kartkartėm atnešdavo pieno bei medaus.

Dievai žino, kuom jis ir užsimokėdavo.

Kad ir kaip ten būtų, tie Lietuvos sodiečiai buvo ypatingi. Penktadienio vakarais jie degino žvakes, teisybė, darė tai jau po saulės laidos, ale vis dėlto dyvai. Tuose kraštuose kalbėjo, kad jie yra *marranos*, prieš penkis šimtus metų prievarta apkrikštyti Ispanijoje. Išklaidžioję visą Europą, jie atkeliavo į Lietuvą, kur ir apsigyveno, pasistatydinę trobeles anos kalvos pašlaitėje. Netrukus gyvenvietę praminė Maranu.

Vasarą Palūšės žydai maudydavosi Lūšos ir Dringos ežeruose, šalia kelio į Antalką. Maranas buvo jiems pakeliui. Retkarčiais jie vis mesteldavo akį aukštyn, į kalvą, ir išvysdavo Nejachanšelį. Anas nešiojo „žydišką kepuraitę“ plačiu snapeliu ir apvalaina smaile bei vilkėjo languotais mėlynspalviais flaneliniais marškiniais. Žila jo barzda nebuvo baisiai ilga, tačiau pūkuota ir vešli, ji tysojo tarsi trijų ratilų raizginys, primenantis tris debesis Lietuvos padangėje.

Bet niekas nekruta per amžius.

Vieną speiguotą Švato mėnesio dieną (kaip tik po Mirties Angelo pamėgto mėnesio), krikščionis iš Marano bėgte atbėgo į Palūšę. Jis įlėkė į besmedrešą ir uždusęs, prislopintu balsu švokšdamas paskelbė ilgaamžiams žydams, palinkusiems prie savo senoviškų Talmudo knygų (jie buvo pasinėrę į keblaus Chagigo traktato studijas), kad „kalvos rabinas“, taip jis vadino

Nejachanšelij, pasimirė. Dar vakar jis buvo gyvas ir vaikščiojo, o šiandien baigė žemės kelionę. Tiek tarp krikščionių, tiek ir tarp žydų.

Palūšėje žydų kapinių nebuvo. Teko kviestis laidotojus iš Ignalinos, esančios netoliese. Niekas nežinojo jo tėvo vardo, todėl negalėjo užrašyti „tokio ir tokio sūnus“, kaip kad reikalavo paprotys, taigi pastatė nedidelį paminklinį akmenį su įrašu: „Čia ilsisi mokslingasis Nejachanšelis“ bei data ir tradicine pabaiga: „Tegu jo siela būna susieta su gyvybės žeme“.

Veikiai Nejachanšelij visi pamiršo. Viena krikščionių šeima atgabeno jo knygas ir rankraščius į besmedrešą Palūšėje ir apsigyveno jo trobelėje ant Marano kalvos. Tačiau netrukus ankstyvo pavasario vėtros sugurino tą trobelę, taip pat ir senąją bebrų užtvanką, kuria Maranas šiuos kraštus garsėjo nuo seno.

Tik Kalmenezeris, Palūšės raštininkas, tą dieną užrašė apie Nejachanšelio mirtį savo knygoje, kurias laikė besmedrešoje.

Prabėgus septyneriems metams, vieną dieną, apie vidurdienį, taip pat žiemą, į Palūšės besmedrešą užėjo prašalaitis. Jis buvo taip į Nejachanšelij panašus, kaip iš akies luptas. Ir iš eigasties jis Nejachanšelij priminė. Visi talmudistai garsiai šnabzdėti pagavo.

– Mes buvom pratę regėti jį aukštai ant kalvos. O iš tolo visų veidai panašūs. Juk visos žvaigždės atrodo vienodos. Kaip manai? Štai miręs atskyrėlis nusileidžia iš dangaus tiesiai į besmedrešą ir mes, paprasti žmoneliai, jau laukiame Mesijo? Čia teisybės tai nėra, taip negali būti?

– Na, kas nežino, kad teisybę labai sunku atrast ant šio svieto? Klausyk, gal Mesijas jau apsirgo amžinai savo atėjimą atidėliodamas?

– Nešdinkis iš čia!

– Ko čia ambrijat be reikalo, ar negalim šio vyruko tiesiai šviesiai paklausti?

– Ei, tu! Sveikas atvykęs! Ar iš toli tamsta keliauji?

– Iš Marano! Negi nežinot Marano kalvos? Ji čia netoliese.

Barzdočiai visi lig vieno pakėlė akis. Kas suprunkstė, kas aiktelėjo, o vienas vyras sukikeno.

– Kuo vardu esi? – kažkas galų pagalėj paklausė prašalaičio mandagiai, kaip kad tuose kraštuose buvo priimta.

– Nejachanšelis, Leizrošerio sūnus. Sakykit, ar gali čia, jūsų krašte, svečias žvilgtelėti į Talmudą? Numanau, kad mano senosios knygos iš Marano bus atgabentos čia.

Raštininkas Kalmenezeris, iš paskutiniųjų slėpdamas savo išgastį, atsakė juokingai spiegiančiu balsu:

– Žinoma, žinoma, prašom, tuojau, prašom, žiūrėkite čia, reb Nejachanšeli, reb Leizrošerio sūnau. Prašau!

Ir jis ėmėsi aiškinti paslaptinajam svečiui, kodėl visi tokie nustebę.

– Matot, reb Nejachanšeli, reikalas toks. Prieš kokius septynerius metus, – kalbėjo jis lėtai vartydamas savo pinkes, užrašų puslapius, kol pagaliau surado ieškomą įrašą, – ne, ne prieš kokius septynerius metus, o tiksliai, šiandien juk *jortsait*, o Viešpatie, lygiai prieš septynerius metus netoli nuo čia pasimirė toks žydas. Tegu jums Dievas duoda ilgo amžiaus sulaukti. Jis buvo labai į jus panašus. Tiesą sakant, panašus kaip du vandens lašai! Gal artimas giminaitis? Jis gyveno lūšnelėje ant Marano kalvos. Vardu jis buvo

Nejachanšelis, tačiau mes nežinojome jo tėvo vardo. Jis gyveno kaip atsiskyrėlis, laikėsi nuo kitų atokiai. Gal jūsų pusbrolis? Palaidojome jį gretimose kapinėse Ignalinoje, tegu jis užtaria mus prieš Viešpatį.

– O, jūs kalbat apie mane, – atsakė Nejachanšelis rimtai. – Aš atkeliavau iš Kito Pasaulio.

Visiems, ten buvusiems, nugaros pagaugais nuėjo. Seni mokslinčiai barzdočiai išbėgo į gatvę ir ėmė pasakoti žmonėms, kas buvo nutikę. Viena turgaus prekeivė klykti pagavo:

– Vaiduoklis! Vaiduoklis mieste! Atveskite *shofar*, kad išvartų jį!

Chajesorė, siuvėja, Palūšėje garsėjusi savo išmintim, nužygiavo tiesiai į besmedrešą, lydima būrelio savo draugių, ir atsistojo priešais naujai atvykusįjį.

– Ne numirėlis ir ne vaiduoklis šis žmogus, o apgavikas, pokštininkas. Galėtų būti pusbrolis ar net brolis dvynys. Jei tas žmogus nori apsimesti numirėliu, tegu jis keliauja į Gluboką. Ten visi mulkiai ir lengvatikiai! O jei Glubokas jam nepatinka, tegu sau drožia į Varšuvą. Varšuvoje visi dar patiklesnės natūros. Tiesiog neįtikėtina, kaip lengva visus suaudrinti. Nei jis mirė, nei iš numirusiųjų prisikėlė!

Nejachanšelis atsakė ramiai, silpnu balsu:

– Moteriške brangi! Ir tavęs, ir visų Palūšės žmonių prašau man atleisti, jei nežinodamas būsiu kam nors prasikaltęs. Manęs teiravosi, iš kur atkeliavau, tai aš ir atsakiau. Dabar belieka tik paklausti, kaip pranašas Samuelis kad paklausė tautos Galgaloje: „Štai aš čia. Paliudykite prieš mane Viešpaties ir Jo pateptojo akivaizdoje. Ar aš paėmiau kieno nors jautį ar asilą? Ar ką nuskriaudžiau? Ar ką išnaudojau? Iš ko paėmiau kyšį, kad užmerkčiau savo akis? Jei taip padariau, atsilyginsiu“.

Teisėjas Šmajė buvo laikomas pačiu mokslingiausiu žmogumi visoje Palūšėje. Visi sužiuro į jį, laukdami, ką jis pasakys. Šmajė suėmė pyktis, bet ne ant Nejachanšelio.

– Matot kaip. Į miestą atkeliauja žydas, ateina į besmedrešą, nori dirstelėti į knygas, o jūs visi užsipuolate žmogų dėl jo panašumo į mirusįjį. Kokio atsakymo į tokį klausimą tikėtės iš jo sulaukti, ką? Na, atsiverskite savo knygas, žmonės! Čia besmedreša, čia jums ne turgus! O jūs, moteriškės, eikite savais keliais ir galėsite šnekėti sau ką tinkamos.

Jie pakluso Šmajei. Žmonės lengviau atsiduso. Visi atsivertė savo dideles knygas, tačiau jų akys net sužvairėjo nuo įtempimo, nes nors visi ir žvelgė į Talmudą, vis vien smailakiavo į Nejachanšelį. Pats Nejachanšelis įniko skaityti savo knygas.

Teisėjas Šmajė visais atžvilgiais buvo „tikras litvakas“. Jis, nors ir teiravosi, kodėl čia kilęs toks sąmyšis, tačiau, net ir šitaip priekaištaudamas, pats nusprendė šį reikalą išsiaiškinti. Jis ramiai išėjo iš besmedrešos ir, stryktelėjęs rogėsna, patraukė Ignalinos kryptimi. Vietiniai vežikai, ir žydai, ir krikščionys, sniegingais mėnesiais važinėjantys rogėmis, jausdavosi didžiai pagerbti, galėdami jį miestan pavėžėti. Atvažiavęs į Ignaliną, jis nukubėjo į žydų kapincus, kur klaidžiojo tol, kol susitiko kaimo laidotoją ir šurkščiai paprašė jį važiuoti kartu į Palūšę.

– O, mielas Šmajė, betgi, deja, visų mūsų nelaimei, žmonės miršta, it lapai rudenį krenta, ir aš čia turiu darbo! Kas gi bus, jei su tavimi į Palūšę išvažiuosiu, ką?

– Tai gyvybės ar mirties klausimas.

– Čia tai tau, aš apie numirėlius triūsiu, o visi man aiškina, kad tai jųjų rūpesčiai – gyvybės ar mirties klausimas. Tačiau jei teisėjas Šmajė sako važiuoti, vadinasi, teks važiuoti. Keliaukim!

Kai jie grįžo į Palūšę, beveik visas miestelis buvo sugužėjęs į sinagogos kiemą. Šmajė nužingsniavo į besmedrešą. Talmudo tomai gulėjo nepalieti ant stalų, nes žmonės spoksojo akis išplėtę ir nieko nematė. Tik vienas Nejachanšelis iš tikrųjų studijavo, o iš jo veido buvo matyti, kad jis per daug gerai žino, kaip greitai išmuša žmogaus paskutinioji ir kad kvaila yra švaistyti net akimirkas.

Tiksliau, teisėjui pritinkančiu rankos mostu Šmajė pasišaukė Nejachanšelį prie savęs. Visi kiti akimis sutartinai sekiojo aliai vieną Nejachanšelio judesį.

Nejachanšelis pasakė Šmajei, kad dabar norėtų aplankyti Maraną ir pamatyti savo senąją kalvos viršūnę. Taigi visi trise patraukė į Maraną: Palūšės teisėjas reb Šmajė, laidotojas iš Ignalinos ir Nejachanšelis iš „Marano Kalno“, taip jis pats vadino kalvą šalia Marano. Visi palūšiečiai sekė jiems iš paskos. „Išėjimas iš Palūšės“, juokavo žmonės parodijuodami „Išėjimą iš Egipto“, ir jiems palengvėjo ant širdies. Tačiau tai buvo nervingi juokai, kurių žmonės griebėsi ieškodami nusiramino, o ne tam, kad pasimokyti išminties.

Tik Chajesorė, siuvėja, eidama į Maraną kalbėjo garšiai ir aiškiai:

– Kvailiai! Žmonės, negalit permąnyti šarlatano! Ką jūs ten, Marane, be valstiečių, dar pamatysit, ką? Tik pagalvokit. Jei jie tikrai mano, kad šis žmogus prisikėlė iš numirusiųjų, tai kodėl šitaip nervinasi, turėtų džiaugtis, kad pagaliau sulauks Mesijo. Tačiau tai tokia pat aiški nesąmonė, kaip ir ta, kad Šabsė Cvi buvo Mesijas.

Žiemos saulelė savo spinduliais sušildė Palūšės keliauninkus, ryžtingai žygiuojančius į Maraną. Kai atkeliavo, juos iš visų pusių apspito vietiniai gyventojai. Išvydę Nejachanšelį anie taip susijaudino, kad net ėmė šaukti:

– Jėzus Marija! Jėzus Marija!

Žmonės rovēsi nuo galvų plaukus, žegnojosi, raudėjo. Vienas po kito puolė Nejachanšelį graibyti, karštai jį bučiuoti, lyg tikėdamiesi Atpirkimo Bučinį iš jo gauti. Dar vienas žydas prisikėlė iš numirusiųjų. Ne po trijų dienų, o po septynerių metų. Ne Jeruzalėje, o Marane.

Laidotojas iš Ignalinos kapinių, kuris iki tol tylėdamas galvą suko stengdamasis atsiminti daug dešimčių ritualinių mirusiųjų kūnų apvalymų, staiga atsiminė tą dieną, kai prieš septynerius metus jam atvežė Nejachanšelį iš Marano kalvos. Prieš akis jam iškilo raudonai mėlynas randas, po kaire alkūne matytas, panašus į tris šakeles, augančias iš vieno kamieno. Jis ramiai paprašė stovinčiojo šalia antrininko neįsižeisti ir pasiraityti savo kairę rankovę.

Nejachanšelis, nusivilkęs palta, pasiraityto kairę languotą flanelinių marškinių rankovę. O laidotojas, išvydęs raudonai melsvą randą, primenančią tris šakeles, kaip vilkas miške užstaugė:

– O ne! O mano Dieve! Tai juk tas miręs vyras, kurį palaidojau! Jis vaikšto. Vaiduoklis! Nelabasis! Ak!

Jis nualpo ir išsitiesė ant minkšto švaraus sniego lyg telegrafo stulpas, trenktas žaibo. Jo plaukai pasistojo piestu, kaip ką tik nušienauta veja.

Marano valstiečiai suskubo nešti uostomąją druską ir degtinę. Vos tik jis ėmė krutėti, jie plačiai pražiodė jo burną ir supylė gerą mauką svaigalų. Įsikėlę jį į roges, išskubėjo į Palūšę pas felčerį, kitaip tariant – mediką.

Felčeris prapliupo juokais:

– Visą gyvenimą šis vyriškis darbe regi numirėlius, o šiandien nualpo iš išgąščio. Cha, cha, cha! Ką gi, jį reikia išrūkyti. Čia darbas mano žmonai.

Laidotoją paguldė į lovą ligoniams. Netrukus pasirodė felčerė, nešina puodu verdančio vandens, net pažaliavusio nuo įvairių gydomųjų žolių gausybės. Ji padėjo puodą ant mažyčio stalelio šalia paciento, kad garai patektų tiesiai jam į nosį. Vikri kaip žebenkštis ji tuoj uždegė keletą cukraus gabalėlių, sudėtų ant skardinio padėklo, ir pastatė viską ant grindų, po lova.

Tada, pasiėmusi didelę baltą paklodę, užklojo viską: pacientą, verdantį žalią skystį, ant grindų padėtą padėklą su cukrumi. Akimirksniu ligonis nusviedė paklodę ant žemės. Jo baimė bematant išgaravo it dūmas. Jis užsimokėjo felčerei ir buvo parvežtas rogėmis į namus, netoli Ignalinos kapinių.

Tačiau Maraną užplūdo karštligiška rengimosi Mesijo atėjimui banga, apėmusi tiek Marano krikščionis, tiek ir jų viduržiemio dienos svečius, Palūšės žydus. Kad ir ko jie laukė – ar Juozapo sūnaus, Mesijo atėjimo, ar tikrojo Mesijo, Dovydo sūnaus, ar Jėzaus Kristaus sugrįžimo, tačiau visi susirinkusieji buvo pagauti ekstazės dėl Dienų Pabaigos.

Nejachanšelis užsilipo į Marano kalvą. Minia kelio galą sekė iš paskos, kol jis ranka davė ženklą jiems sustoti.

Lyg prisimindamas prabėgusias dienas, stovėjo jis sau vienas, įsibridęs į gilią sniego pusnį šalia kelių medelių, ten, kur tiek metų, praleistų vienvėje, buvo pratęs kalbėtis su Dievu. Jis ėmė tyliai giedoti popiečio maldą, visiškai užmiršęs apie žydų ir krikščionių minią, susirinkusią apačioje. Bežadė minia klausėsi kiekvieno jo maldos žodžio. Kas kartą, kai žydai ištardavo „Omein“, Marano krikščionys atliepdavo „Amen“, tarsi sakytų „Amen“ pritardami gretimo kaimo žydams, tarsi būtų grįžę penkis šimtus metų atgal, į praeitį.

Nejachanšelis, nusileidęs nuo kalvos, atsisveikino su Marano krikščionimis, kurie jį bučiavo ir norėjo jam nusilenkti, tačiau jis jau nuskubėjo keliu atgal į Palūšę. Po pietų ėmė spiginti šaltis. Pakeliui į namus palūšiečiai, visiškai to nenorėdami, susibūrė aplink Nejachanšelį ratu, lyg kas būtų uždraudęs stovėti šalia sugrįžusiojo iš ano pasaulio.

Šitaip jie priėjo sinagogos kiemą Palūšėje. Teisėjas Šmajė atidarė besmedrešą. Į vidų jis pasikvietė tik Nejachanšelį ir nuolatinius besmedrešos lankytojus, kurie čia studijuodavo kiekvieną dieną.

Neaukštas vaikiną raudona barzda ir plokščiu pakaušiu giliai įkvėpė oro ir uždavė pirmąjį klausimą:

– Prašau man atleisti už tokį smalsumą, mielas Nejachanšeli, bet ar tikrai jūs buvote aname pasaulyje?

– O kurgi daugiau, gal Molodečne?

– Tada jūs būsit ragavęs *shor-habor*, Rojaus buivolo ir Leviatano?

– Kad tu sveikas būtum, mielas žmogau! Visa tai tėra močiutės Tolcės pasakos, tik tiek. Nėra ten jokio maisto ir niekas aname pasaulyje nevalgo.

Jis visas gryna dvasia. Siela tokiais niekais neužsiima. Šiame, žemiškajame, gyvenime yra daug vargų ir nelaimių – čia gelia dantį ir čia nesilaikoma duoto žodžio.

– Ką čia sveikas kalbi? Talmude labai aiškiai rašoma apie aną pasaulį. Štai, *Bobe-basre* traktate, skyriuje „Hameicher“. Kaipgi čia dabar, žmogau mielas, ne jau anam pasauly niekas nevertina *Bobe-basre*? Tai kuom tada tikėt? Viešpats iškastravo Leviatano patiną, patelę papjovė ir druska pasūdė, kad šventieji galėtų vaišintis aname pasaulyje!

– Kad tu sveikas būtum, mielas žmogau! Visų pirma, kas, kad Talmude užrašyta mokslingo žmogaus nuomonė, ką? Net ir didžiai mokslingas žmogus kartais klysta. Šiaip ar taip, tai juk alegorijos ir analogijos, nes su žmonėmis juk kalbama ta kalba, kurią jie gali gerai suprasti. Tačiau į mūsų pasaulį čia nėra jokio panašumo.

Tada prabilo antrasis nuolatinis besmedrešos lankytojas. Jis buvo tamsaus gymio, o jo barzda juodavo kaip anglis.

– Reb Nejachanšeli! Tai ką jūs ten veikiate ištisą dieną aname pasauly?

– Ten nėra dienų ir nėra naktų!

– Tai ką jūs ten darote, jei nėra dienų ir nėra naktų?

– Ai, ai, ką jūs ten veikiate, ką jūs ten veikiate! Sielai nereikia nieko veikti. Ji yra, ji žino, kad ji yra, ji supranta, ji medituoja. Visiškas suvokimas ir meditacijos ramybė. Kokia laimė!

Senukas, kuris naktį besmedrešoje pats vienas studijuodavo kabalą prie žvakės šviesos, norėjo sužinoti tik viena:

– Ar žmonių sielos gali reinkarnuotis?

– Taip.

Teisėjas Šmajė suskubo uždavinėti savo klausimus. Ir visgi jis jautėsi lyg žmogus, kalbantis per užvertą langą.

– Nejachanšeli, Leizrošerio sūnau! Tu liudiji mums, kad anapusiniame pasaulyje siela žino, suvokia ir medituoja. Ar tai reiškia, kad siela negali daryti geros įtakos čia, žemiškajame gyvenime?

– Gali, negali! Tai nesvarbu! Gal nebent vieną kartą per visą žydų diasporą! Ko gali jai trūkti, kai ji patenkinta, ką? Galiu pateikti pavyzdį jums suprantama kalba. Ar žmogus, išsigelbėjęs iš purvinos, juodos duobės, kupinos visokių šlykštynių, gyvendamas laimingai ir kvėpuodamas pilna krūtine, norės liūsti atgal į tą purviną, juodą skylę, ką?

– Suprantu, kad aname pasaulyje nėra gailesčio. Visi vargai čia, žemiškajame gyvenime...

– Reikalas tas, kad mums nėra ko jums rūpintis! Viskas jūsų pasaulyje galų gale baigiasi. „Tuštybių tuštybė“, sakė Saliamonas ir buvo visiškai teišus. Jei kas nors jūsų pasaulyje pagerėja, tai tik tam, kad vėliau dar labiau pagestų.

– Bet, Nejachanšeli, ar ne teisybė Mišnoje parašyta, kad visi Izraelio vaikai iš dalies pažįsta ateisiantį pasaulį? Visi žydai...

– Nekalbėkit abstrakčiai. Tai reiškia, kad siela turi galimybę tobulėti. Tačiau iš šimto mirusiųjų devyniasdešimt devyni lieka žemėje dūlėti. Tik tyros sielos keliauja į aną pasaulį.

– Reb Nejachanšeli, Leizrošerio sūnau! Be abejonės, kai kurių mirusių palūšiečių sielos nukeliavo Anapilin!

– Kai kurių.

– Mūsų senasis miesto rabinas, reb Avromėjeris, žinoma?

– Ne, jo ten nėra.

– Mokslingasis reb Jošebenjominas, iš palaimintųjų...

– Nėra.

– Besmedrešos mokytojas, reb Ljokemeišė, iš pal...

– Nėra.

– Gerai. Tai kas tada iš Palūšės?

– Nuo pat Palūšės įkūrimo iki šios dienos pateko trys (pats aš iš Marano, taigi, žinoma, nesu laikomas palūšiečiu): kabalistas reb Areleibė, rabino žmona Gitka, vadovavusi mergaičių mokyklai, ir Chaikė, elgeta, kuris bastėsi apylinkėse gydydamas pasiligojusius vargšų žmonių viščiukus.

– Tik tiek?

– Tik tiek.

– Ir koks bendras jų visų bruožas? Ar jie visi buvo labai geri žmonės?

– Ką reiškia „labai geri“? Jų gyvenimas prabėgo mąstant apie gražius dalykus. Jų sielos nukeliavo į du Dangus, vadinamus Tiferes (grožis) ir Hod (dingumas). Jie saugojosi, kad net menkiausia dėmelė nesuteptų jų sielų.

– O ar jie netrokšta retkarčiais nusileisti iš dangaus ir padaryti gerų darbų?

– O kam? Čia taip nuobodu ir nėra iš to jokios naudos. Štai todėl žemiškasis gyvenimas ir yra koridorius, kuriuo geriausiu atveju sėkmingai pereina vienas iš šimto. Tarpustotė.

Miestiečiai ėmė rinktis į besmedrešą vakarinėms maldoms. Jie meldėsi nepaprastai susikaupę, lyg pirmą kartą Palūšėje būtų išvydę Dangaus siųstą ženklą. Tačiau tuojau po šventos tylios maldos „Aštuoniolika Palaiminimų“ kilo sambrūzdis ir visi nustojo melstis. Nejachanšelis dingo! Tą naktį švietė mėnesiena. Žmonės ieškojo jo visoje Palūšėje. Keletas patraukė į Maraną ir užlipo ant kalvos. Kiti šoko į roges ir pasišviesdami žibintais nuvažiavo į Ignalinos kapines. Nedidelis antkapinis akmuo su įrašu „Nejachanšelis“ atrodė kiek pasviręs į kairį šoną. Taigi jie pasiėmė iš rogių žibintą ir apšvietė juo akmenį bei žemę aplinkui. Viskas atrodė ramu.

Tik trys varvekliai, savo forma primenantys tris šakeles, augančias iš vieno kamieno, kybojo nutįsę nuo nuožulnios antkapio viršūnės.

Dar daug metų Palūšės žydai ir Marano krikščionys šnekėjo apie Nejachanšelį.

Kiekvienais metais, per jo mirties metines, būrelis Palūšės žydų atkeliaudavo į Ignalinos kapines, kad galėtų sukalbėti *kaddiš*, maldą už mirusįjį.

Būrelis Marano krikščionių taip pat kasmet aplankydavo Ignalinos kapines ir pasimelsdavo, kai pagal jų kalendorių būdavo Nejachanšelio metinės. Nuolatiniai Palūšės besmedrešos lankytojai nė kiek neabejojo, kad Marano kalvos kabalistas atsiskyrėlis vieną žiemos dieną tikrai buvo nusileidęs iš dangaus jų aplankyti.

Tačiau kiti manė, kad tas prašalaitis buvo velnias, piktoji dvasia, kuri tenorėjo palaužti atsidavusių Dievo vaikų tikėjimą.

Kai kurie pritarė Chajesorės, siuvėjos, nuomonei, kad jis tebuvo apgavikas, galbūt brolis dvynys, o gal tik gabus pokštininkas, pasidaręs panašų randą į tą, kurį turėjo mirusysis, kad apkvailintų žmones.

– Argi šiais laikais pasauly nėra pakankamai daug apgavikų? – klausdavo ji. Ir samprotaudavo: – Jei šis pasaulis jam toks nuobodus, kaip sakė tas žymenybė besmedrešoje, ir nėra vienas aname pasauly nesidomi tuo, kas dedasi šičia, tai ko, po paraliais, jis pats atsibeldė pas mus ir sukėlė tokį triukšmą?

Chajesorei pritariantys palūšiečiai prisilaikė įvairių nuomonių. Vieni įtarinėjo, kad Ignalinos laidotojas bus čia savo nagus prikišęs ir suplanavęs visą šį reikalą kaip didelį pokštą, išdaigą, kokią žmonės iškrečia tik kartą gyvenime. Argi laidotojas nemoka apsimesti nualpusiu?

– Ir patikėkit manim, – sakydavo jie, – laidotojas tikrai žino, ką padaryti, kad plaukai būtų pastirę į kairę, į dešinę ir stačiai!

Tiktai vienas žmogus Palūšėje, teisėjas Šmajė, iki savo amžiaus galo tikėjo, kad visa ši istorija, kurios jis net nebandė apsimesti suprantantis, yra kažkaip susijusi su tais labai jau keistais Marano krikščionimis, kurie penktadienių vakarais degina žvakes, plevenančias tarsi prisiminimas apie išblėsusį jų praeities žydiškumą. Savo mintis jis bijojo patikėti kitiems, net nedrįso nieko sakyti savo žmonai.

Tiek Marano krikščionys, tiek Palūšės žydai pamėgo dėvėti mėlyn spalvius languotus marškinius. Dar ir šiandien jų galima pamatyti abiejuose kaimuose.

Ir jie nuliūsdavo pagalvoję, kad gal tik nedaugelio išrinktųjų sielos galės nukeliauti į aną pasaulį, ir dar blogiau, kad tie išrinktieji visai nesidomi tuo, kas vyksta čia, žemiškajame gyvenime.

Tačiau visi, norėdami patekti tarp išrinktųjų, stengėsi skirti kuo daugiau laiko apmąstymams apie gražius dalykus.

Ši, taip pat ir kitus pasakojimus apie Nejachanšelj bei apie viską, kas tomis dienomis vyko Marane, Palūšėje ir Ignalinoje, užrašė raštininkas Kalmenezeris savo didelėje knygoje, laikomoje Palūšės besmedrešoje. Ten ši istorija pavadinta taip: „Marano Kalvos kabalistas“.

2003

BALANDIS 4

metai

JONAS STRIELKŪNAS
DALIA JAZUKEVIČIŪTĖ
Eilėraščiai

ICCHOKAS MERAS
Ir atleisk mums mūsų kaltes

VIKTORAS BRAZAUSKAS
Transgresija

KNUTS SKUJENIEKS
Seni eilėraščiai...

KULTŪROS AUGALAI. 2002-UJŲ KNYGOS

LEV TOLSTOJ
Išpažintis

Kaina 5 Lt

INDEKSAS

5049

metai 4/148

KITAME NUMERYJE:

VLADAS BRAZIŪNAS

VYTAUTAS MARTINKUS

DONALDAS KAJOKAS

LILIJA DUOBLIENĖ

EUGENIJUS IGNATAVIČIUS

MARIJA MACIJAUSKIENĖ

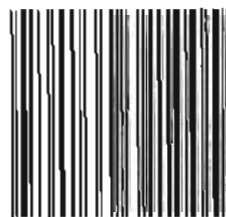
CHARLES BUKOWSKI

EUGENIJA ULČINAITĖ

VYTAUTAS KUBILIUS

DAINORA POCIŪTĖ

Metai, 2003, Nr. 4, 1-160

9 770134 321005

LITERATŪRA,
KRITIKA,
ESEISTIKA

BALANDIS 4

metai

LIETUVOS
RAŠYTOJŲ
SAJUNGOS
MĖNRAŠTIS

2003

LEONARDAS GUTASUKAS. PRISIKĖLIMO RYTAS, 2002
Galerija „Rojaus kalnas“

R. VIRKUČIO nuotr.

TURINYS

VALDAS KUKULAS. Skruzdėlynas, žvelgiant iš urvo	3
JONAS STRIELKŪNAS. Eilėraščiai	6
ICCHOKAS MERAS. Ir atleisk mums mūsų kaltes. Improvizacija	11
DALIA JAZUKEVIČIŪTĖ. Eilėraščiai	39
VIKTORAS BRAZAUSKAS. Transgresija. Apsakymas	43
ANTANAS ŠIMKUS. Eilėraščiai	50
DAINA OPOLSKAITĖ. Partizano sūnus. Novelė	53
KNUTS SKUJENIEKS. Seni eilėraščiai... Vertė V. Braziūnas	62
DOVID KATZ. Nejachanšelio prisikėlimas. Vertė B. Ušinskaitė	67

LITERATŪROS MOKSLAS IR KRITIKA

VYGANTAS ŠIUKŠČIUS. „Keturi vėjai“: minties ir jausmo pavasaris	75
---	----

SVARSTYMAI

Kultūros augalai. 2002-ųjų knygos. Į „Metų“ klausimus atsako Jūratė SPRINDYTĖ, Viktorija DAUJOTYTĖ, Solveiga DAUGIRDAITĖ, Algis KALĖDA, Liudvikas JAKIMAVIČIUS, Donata MITAITĖ	92
--	----

ŽVILGSNIS

VLADAS KRIVICKAS. Kritisės eseistikos bruožai kultūrinėje periodikoje	106
---	-----

AKIRATIS

JŪRATĖ BARANOVA. Kaip šiandien skaityti Friedrichą Nietzsche?	115
---	-----

MŪSŲ PUBLIKACIJA

LEV TOLSTOJ. Išpažintis (Pradžia). Vertė A. Antanavičius	122
--	-----

RECENZIJOS, ANOTACIJOS

VYTAUTAS KUBILIUS. Poetinė proza plečia savo ribas (D. Kajoko „Lietaus migla Lu kalne“) * VALENTINAS SVENTICKAS. Tik puolęs lapas mato visą medį (R. Daugirdo „Punktyras“) * DONATA MITAITĖ. Eglės spygliai – žali (E. Juodvalkės „Veidrodis ir tuštuma. The Mirror and the Void“) * VIKTORIJA VAITKEVIČIŪTĖ. Nenuobodūs pasiskaitymai intelektualams (A. Petraitytės „Mūsų kantrumo pelynai“)	139
--	-----

TĖVYNĖS VARPAI

GINTARAS BERESNEVIČIUS. Meta-fizika ir balsavimas	149
PETRAS DIRGĖLA. Įvadas į niūrų žodyną	150

Antrajame viršelyje: LEONARDAS GUTAUSKAS. Prisikėlimo rytas, 2002

Trečiajame viršelyje: RIČARDAS BARTKEVIČIUS. Du gyvenimai, 2002

„Metus“ remia Spaudos, radijo ir televizijos rėmimo fondas

Pasirašyta spausdinti 2003.III.27. Formatas 70x108¹/₁₆. Ofsetas. 10 sp. l. Užsakymo Nr. 599. Kaina 5 Lt. Spaudė AB „Spauda“, Laisvės pr. 60, 2056 Vilnius.